

Ünnepi tanulmánykötet

a 65 éves

Prof. Dr. Tózsá István

tiszteletére

65

Liber amicorum in honorem Stephanus Tózsza
aetatis suae LXV.

Ünnepi tanulmánykötet

a 65 éves

Prof. Dr. Tózsza István
tiszteletére

Liber amicorum in honorem Stephanus Tózsza
aetatis suae LXV.

Szerkesztette és a szövegeket gondozta: Budai Balázs Benjámín

Szerzők:

Belényesi Emese, Berényi László, Bódi Stefánia, Budai Balázs Benjámín, Budai Béla Dénes,
Buskó Tibor László, Egedy Gergely, Gyórfyné Kukoda Andrea, Halász Iván, Herendy Csilla,
Hutkai Zsuzsanna, Kaiser Tamás, Kocsis János Balázs, Korom Ágoston, Koronváry Péter,
Lentner Csaba, Linder Viktória, Nemes Ferenc, Paksi-Petró Csilla, Papp Tekla, Pókecz-Kovács Attila,
Pongrácz Alex, Sasvári Péter László, Sikos Tomay Tamás, Szádeczky Tamás, Számadó Róza,
Székely Kinga Katalin, Szmodis Jenő Lóránt, Téglási András, Varga Livia, Zsolt Péter

Panem Kiadó
Budai Balázs Benjámín, felelős szerkesztő

ISBN 978-963-545-536-2

Budapest, 2019.

Prof. Dr. Tózsza István

Tózsza István (1954) geográfus, környezetvédelmi szakember, térinformatikus. Intézetvezető, egyetemi tanár a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Karának Közszerkezési és Közigazgatástani Intézetében. 2011-ben Apáczai Csere János díjjal, 2012-ben a Magyar Érdemrend Tisztikeresztjével ismerte el tevékenységét a Magyar Állam. Nevéhez fűződik több mint 350 közlemény, melyből 23 könyv, 39 könyvrészlet, 46 ismeretterjesztő mű. Tudományos pályája mellett a civil életben is tevékeny: az E-government alapítvány elnöke, valamint szerepet vállalt a pilisszentiváni faluszépítő egyesület vezetésében is. Házass, két leány (Réka, 1986 és Mikolt 1992) édesapja.

Tartalom

Köszöntők	5
<i>Budai Balázs Benjámín: „Barátom, végünk van?” – Köszöntő, előszó.....</i>	<i>5</i>
<i>Nemes Ferenc: Méltatás Tózsza István 65. születésnapja alkalmából .....</i>	<i>11</i>
<i>Számadó Rózsa: A Professzor.....</i>	<i>13</i>
<i>Téglási András, Pongrácz Alex, Varga Lívia: Születésnap-i köszöntő .....</i>	<i>14</i>
Tanulmányok.....	15
<i>Belényesi Emese: Manager vs. Leader? Vezetői szerepek a közigazgatásban. ....</i>	<i>15</i>
<i>Berényi László: Utazás a Moodle világába: hallgatói vélemények.....</i>	<i>26</i>
<i>Bódi Stefánia: Az új gyűlekezesi törvény és a hozzá kapcsolódó szabályok bemutatása.....</i>	<i>34</i>
<i>Budai Béla Dénes: A turizmusképzés szükségessége a közigazgatási felsőoktatásban.....</i>	<i>41</i>
<i>Buskó Tibor László: Néhány megjegyzés a nemzetmárkázás fogalmához.....</i>	<i>50</i>
<i>Egedy Gergely: Brexit: a parlamenti szuverenitás dilemmái.....</i>	<i>56</i>
<i>Gyórfyné Kukoda Andrea: Közigazgatási nyilvántartások és statisztika – Regiszteralapú népszámlálás?.....</i>	<i>63</i>
<i>Halász Iván: A cseh és szlovák köztársasági elnöki intézmény szimbolikus elemei.....</i>	<i>74</i>
<i>Herendy Csilla: „Aki húz, aki tol, aki von, aki nem” : A felhasználói élmény a részletekben rejlik.....</i>	<i>84</i>
<i>Hutkai Zsuzsanna: A kohéziós politika jövője, különös tekintettel a 2021-2027-es fejlesztési periódusra.....</i>	<i>90</i>
<i>Kaiser Tamás: Egy újkeletű narratíva nyomában: térségek, amelyek nem számítanak .....</i>	<i>97</i>
<i>Kocsis János Balázs: A társadalom előregedése jelentette kihívások.....</i>	<i>103</i>
<i>Korom Ágoston: Tagállami végrehajtási mozgástér a Közös Agrárpolitika alkalmazási körében az úgynevezett rendhagyó, vagy atipikus rendeletek tekintetében.....</i>	<i>112</i>
<i>Koronváry Péter: Miért kell a vezetéstudományt (már megint) újraindítani? .....</i>	<i>122</i>
<i>Lentner Csaba: Szemelvények az aktív államműködés magyarországi gyakorlatából és tudomány-rendszertani összefüggéseiről.....</i>	<i>129</i>
<i>Linder Viktória: A helyi önkormányzatok közszolgálati nemzetközi kitekintésben .....</i>	<i>140</i>
<i>Paksi-Petró Csilla: Ki akar ma a magyar közigazgatásban dolgozni? .....</i>	<i>147</i>
<i>Papp Tekla: A timeshare és jogi szinergia hatásai .....</i>	<i>156</i>
<i>Pókecz-Kovács Attila: A Conseil d'État hatása a francia közigazgatási jogtudományra a 19. század első felében ....</i>	<i>162</i>
<i>Sasvári Péter László: A Big Data és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal.....</i>	<i>168</i>
<i>Síkós Tomay Tamás - Székely Kinga Katalin: A települések versenye a Csíki-medencében .....</i>	<i>180</i>
<i>Szádeczky Tamás: Webes kormányzati szolgáltatások biztonsága.....</i>	<i>191</i>
<i>Szmodis Jenő Lóránt: Dante és kora.....</i>	<i>201</i>
<i>Zsolt Péter: Ferenc pápa csíksomlyói látogatásának médiaelemzése.....</i>	<i>208</i>

Sasvári Péter László⁴⁵³: A Big Data és a Nemzeti Adó- és Vámhivatal

Bevezetés

Az egységesített, elektronikus adatszolgáltatás bevezetése új korszakot jelenthet az adóellenőrzésekben, ugyanis a dokumentumok szűrőpróba jellegű vizsgálatát felváltja a tranzakciók széles körére kiterjedő, automatizált adatelemzés. Az új szabályok jelentősen megnövelik a rendszerszintű hibák azonosításának lehetőségét.

Napjainkban a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) elkezd kialakítani egy informatikai rendszert, amely lehetővé teszi, hogy az adóhatóság a vállalkozások adóbevallásához, ügyfélforgalomhoz és áruforgalomhoz kapcsolódó „big” adatokhoz is betekintést nyerjen. Az informatikai rendszer becslések szerint százmilliárdos megtakarítást hozhatna, s kiszorítaná az országból az adóügyi visszaélésre szakosodó bűnözői körök nagyobb részét.

A Big Data legegyszerűbben úgy jellemezhető, hogy óriási adatmennyiség, amely a korszerű informatikai eszközökön keresztül közvetlen kapcsolatba hozható a mindennapi életünkkel, képes azt befolyásolni. Az adatok sokasága a régmúltban is létezett, de főként nyomtatott formában, az egyes adathalmazok egymástól elszigetelten funkcionáltak, egy jól meghatározott kör érdekeit szolgálták, kívülállók nehezen férhettek hozzá. Most ez változott meg. Egyrészt az elszigetelődés megszűnik, másrészt a digitalizáció következtében a nagy távolságban tárolt adathalmazok is kapcsolatba hozhatók egymással. Ezáltal kialakul az óriási adattömeg, a Big Data. Persze, most is vannak adatszigetek, amelyek nem nyilvánosak, de ezek is többnyire digitalizáltak, valamilyen távoli eléréssel rendelkeznek, mert egyes szervezetek használják őket.

Mivel az adatgyűjtés még nem teljeskörű, elektronikus hálózat köthetné össze a vállalkozások és az adóhivatal informatikai rendszerét, vagyis a hatóság rövid úton információt szerezhetne az ügyletekről, a céges kapcsolatokról, a pénzmozgásokról. A megoldás lehetővé tenné, hogy a hatóság emberei akár az íróasztal mellől elvégezhesék a legfontosabb adóügyi, nyomozati ellenőrzéseket. Dióhéjban ekként foglalható össze az a – bűnüldözési tapasztalatokon is nyugvó – szakmai elképzelés, amely az ÁFAcsalások visszaszorítását tűzte ki célul.

A NAV új filozófia mentén végzi ellenőrzéseit, az új szemlélet nyomán javul az adózási fegyelem, nő az ellenőrzések hatékonysága, reálértéken is emelkednek az adóbevételek. Az új ellenőrzési irányelvek:

- **Mennyiség helyett minőség:** a NAV jellemzően ott jelenik meg, ahol feltételezhető a szabályszegés a komplex kockázatelemzés alapján. A véletlenszerűség szerepe egyre kisebb.
- **Támogató NAV, szolgáltató hivatal:** Az együttműködő, a szabályokat szem előtt tartó, körültekintően eljáró gazdálkodók segítése: szankciók helyett az önálló hibajavítás támogatása.
- **A tisztességes gazdálkodók esélyeinek növelése:** adatvagyonra épülő, valós idejű ellenőrzések a korszerű, jogszabályban rögzített eszközök adatainak alkalmazása (online pénztárgép rendszer, adóregisztrációs eljárás, adózói minősítés, EKÁER). Az adó-, a vám- és a bűnügyi információk összefüggéseinek elemzése és kihasználása.

---

⁴⁵³ Intézetvezető, egyetemi docens a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Közigazgatási Karának E-közszolgálat-fejlesztési Intézetében.

Az ellenőrzési irányelvek változásának hátterében a rendelkezésre álló és egyre bővülő adatmennyiség áll. Cél az adatbányászat eszközrendszereinek segítségével és az informatikai módszerek alkalmazásával a csalásra, visszaélése utaló jelek, információk felderítése. A NAV adatbázisa több forrásból épül:

múltbeli adózási magatartásra vonatkozó adatok: itt elsősorban az adóbevallásokra kell gondolni, ami adónemektől függően egy hónappal, egy negyedévvvel, egy félévvel vagy egy évvel később áll a hatóság rendelkezésére. Az időbeli „késedelmet” az adatok pontossága és részletezettsége „kompenzálja”.

online adatforgalom: online pénztárgép, online számla, kezelőszemélyzet nélküli ital automaták online adatszolgáltatása.

különböző rendszerek által rendelkezésre bocsátott adatok: VIES, EKAER, ingatlan nyilvántartás, jármű nyilvántartás, banki tranzakciók, cégjegyzék, stb.

A kockázatelemzési munka hatékonysága nő, amikor a gazdaságfehérítés, nemzetközi szinten is elismert eszközeivel (az online pénztárgép, az elektronikus közúti áruforgalmi ellenőrző rendszer, az online számlázás), a feketegazdaság elleni intézkedés együttes alkalmazásával kizárhatók a piacról az adókijátszást, adócsalást üzletszerűen űző vállalkozások.

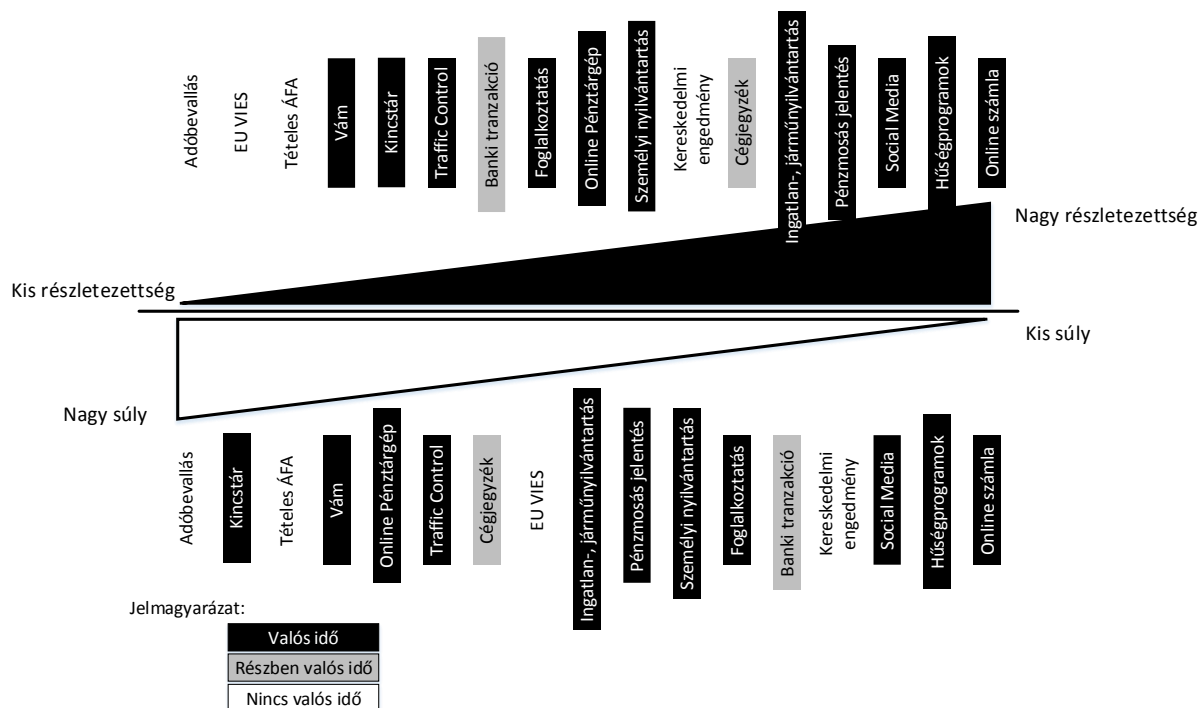
Az adatforrások jelentős részét az adóbevallások teszik ki. Különböző jogszabályok írják elő a vállalkozások és magánszemélyek részére az adóbevallási kötelezettség teljesítését, annak részletezettségét, módját, határidejét, pótlását, javítását stb. Melyek a legfontosabb adóbevallási kötelezettségek? A fontosságot jelen esetben egyrészt az jelenti, hogy az adott adónemből mekkora bevétele származik a költségvetésnek, másrészt, a nem jogkövető adózási magatartás milyen károkat okoz, illetve okozhat.

Vállalkozásokra vonatkozó adatgyűjtés

Az adóhatósági ellenőrzések fókuszában a vállalkozások állnak. Cél, hogy a gazdasági élet szereplői tisztességes vállalkozók, jogszabálykövető adózók legyenek.

Az adóhatósághoz beérkező adatok eltérő súllyal, részletezettséggel és valós idővel bírnak.

A rendelkezésre álló adatforrások közül kerüljön kiemelésre az a néhány, melynek segítségével a legnagyobb költségvetési bevételt képviselő adónem – az általános forgalmi adó – tekintetében igyekszik a hatóság a célzott ellenőrzéseket meghatározni. Elsőként nézzük – a legnagyobb súllyal szereplő – adóbevallásokat, mint adatforrásokat, majd az új vívmányok közül az online összeköttetésű adatszolgáltatásokat, az online kasszát, a kezelőszemélyzet nélküli étel és ital automatákat, illetve az online számla adatszolgáltatást. Végül néhány kísérő, egyéb rendszerből érkező adatforrást, mely nem titkolt célja az általános forgalmi adó (ÁFA) visszaélések számának csökkentése, a csalók kiszűrése.

3. ábra: Adóhatóság lehetséges adatforrásai

Adóbevallás

Az adóbevallásokra vonatkozó főbb keretszabályokat 2017. december 31-ig a 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről tartalmazta, 2018. január 1-től új szabályozás lépett életbe, melynek a célja, hogy a hatóság ügyfélközpontú szolgáltatás nyújtson. Ennek szellemében a 2017. évi CL törvény az adózás rendjéről, illetve a 2017. évi CLI. törvény az adóigazgatási rendtartásról váltotta a korábbi jogszabályt.

ÁFA bevallás, tételes ÁFA bevallás

A költségvetés bevételeinek legnagyobb hányadát a forgalmi típusú adók teszik ki, azon belül első helyen az ÁFA szerepel. Ebből eredően már érthető a hatóság azon igyekezete, hogy az ÁFA-val kapcsolatosan minél több adatot gyűjtsön és lehetőleg a legrövidebb idő alatt.

Az ÁFA bevallás változáson ment keresztül az évek során, aminek hatására a bevallás egyre részletesebb adatszolgáltatást foglal magába. Míg korábban a bevallás a főbb tranzakció típusokra bontva tartalmazott összesített adatokat, mára eljutottunk a tételes belföldi összesítő jelentéshez. Az adóhatóság elengedhetetlenül fontos törekvése, hogy bővítse a rendelkezésre álló adatokat. Ennek szellemében fogalmazták meg azt az elképzelést, hogy az ÁFA bevallás mélyebb részletezésére van szükség. A tételes ÁFA bevallás néven közismertté vált adatszolgáltatást 2013-ban vezették be. Első lépésben a nyilatkozattétel a 2.000.000 forint ÁFA összeget elérő vagy azt meghaladó számlákra vonatkozott. 2015-től a jelentés-tételi kötelezettség értékhatár 1.000.000 forintra csökkent, 2018.07.01-től pedig 100.000 forintra. A 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról 10. számú melléklete tartalmazza az adózók nyilatkozattételi kötelezettségének szabályait.

Az ÁFA alanya bevallásában nyilatkozik a termékbeszerzés, szolgáltatás igénybevétele esetén azon számlákról, melyekben áthárított ÁFA összege az 100.000 forintot eléri vagy

meghaladja, míg termékértékesítés, szolgáltatásnyújtás esetén a 100.000 forintot elérő vagy meghaladó ÁFA tartalmú számlákról, online szolgáltatást. Az adóbevallás részletező lapjain a partnerek adószáma szerint, számlaszám, teljesítési dátum, adóalap, adóösszeg mélységig. Az adóhatóság az így begyűjtött adatokat a vállalkozások részére is elérhetővé teszi, ezzel a vállalkozások számára lehetőséget teremtve egy folyamatba épített ellenőrzés kialakítására, az esetleges tévedések önellenőrzés keretében történő helyesbítésére.

Ez az adatszolgáltatás komoly merítési lehetőséget biztosít a hatóság részére, az elektronikusan benyújtott bevallások adatait az informatikai eszközök segítségével tudja szűrni, elemezni, vizsgálni.

Online adatforgalom

A visszaéléseket, illetve azok kockázatát a hatóság igyekszik minél előbb feltárni. Az adóbevallásokkal rendelkezésre álló adatok azonban utólagos adatok. A gazdaságfehérítéshez vezető nagy lépés az online adatszolgáltatás bevezetése. A hatóság több lépésben vonja be az adózókat ebbe a körbe.

Online pénztárgép

A kormány 2012-ben döntött arról, hogy meg kell vizsgálni és elő kell készíteni a pénztárgépek állami adóhatósággal történő összekötését. Az döntés hátterében a negatív ellenőrzési tapasztalatok és sokasodó visszaélések álltak.

A pénztárgépek használata szorosan kapcsolódik a nyugtaadási kötelezettséghez, így már a kezdeti időszakból az adóhatósági vizsgálatok fókuszába került. A bevétel eltitkolása és ezzel az adóelkerülés egyik leggyakoribb módjává a pénztárgéppel kapcsolatos visszaélések elkövetése vált. A bevételek rögzítéséhez és a pénztárgépek használatához kapcsolódó visszaélések egyszerűvé váltak (eltérő ellenérték rögzítése vagy a nyugtaadás elmulasztása a bevételek eltitkoláshoz vezet), így az elmúlt évek adóhatósági ellenőrzéseinek tapasztalatai alapján az ellenőrzött adózók jelentős hányada követett el valamilyen jogszabálysértést. Egyre nagyobb kihívást jelentett hatékonyan fellépni a nagy számban előforduló és folyamatos jogszabálysértések kapcsán, így indokoltá vált a pénztárgépek használatához kapcsolódó jogi szabályozás megreformálása.

Az adóhatósági eszközrendszer megerősítése évről évre a jogszabályalkotás fókuszába került, de hatékony intézkedésekre az online pénztárgépek bevezetése előtt nem került sor. Az adóhatósággal online kapcsolatra képes pénztárgépekre történő áttérés célja ennek megfelelően elsődlegesen a pénztárgépek használata során elkövetett visszaélések visszaszorítása.

A NAV a kiépített rendszer segítségével a nem jogkövető magatartásra utaló mintákat keresi a beérkezett jelentésekben különböző adatelemző módszerek segítségével. Többek közt a napi zárások között eltelt időt, a forgalom dinamikáját, a vásárlások időbeli eloszlását, az értékesített tételek számát vizsgálják. A pénztárgép használat szinte minden eleme folyamatosan rögzítésre kerül; a nyugtakibocsátás mellett a ki- és bekapcsolásról, az áramszünetekről, vagy a gyakorló mód használatáról is feljegyzés készül. A pénztárgépekbe épített új egység legalább egymillió bizonylat adatainak a tárolására képes, ezért a régi hasonló szerepet betöltő fekete dobozokra már nincs szükség. Ezzel a műszaki megoldással a korábbiaknál jóval szélesebb rálátási lehetőséget nyújt az adózók gazdasági tevékenységére.

Az új rendszer hatalmas előnye, hogy már valós időben, a keletkezés pillanatában elérhető az információ. Az adóhatóság bármikor le tudja kérni a legfrissebb adatokat, hogy szűrőpróbaszerűen ellenőrizze a pénztárgépek tulajdonosait. Az adatok továbbítására a rendszer a mobiltelefonhálózatokat használja.

Az adóhatóság és a pénztárgépek közötti online adatkapcsolat megvalósításához ki kellett alakítani a bevezetéshez szükséges jogszabályi környezetet, az online adatszolgáltatási kötelezettség teljesítésének részletszabályait, (az adatokat milyen tartalommal, milyen formában és milyen módon kell továbbítani). Online pénztárgép használatára kötelezetté válók legfőbb teendői: regisztrációs kód igénylése, online pénztárgép kiválasztása, beszerzése, üzembe helyezése, szerződéskötés mobilszolgáltatóval

Az adóhatóság 2014-ben vezette be az online pénztárgépet. A jogszabályban meghatározott vállalkozó kör kizárólag online pénztárgéppel állíthat ki nyugtát. Az online pénztárgép közvetlen kapcsolat révén azonnali adatszolgáltatást biztosít a hatóság felé. A hatóság folyamatosan bővíti az online pénztárgépre kötelezett szakmák körét, tehát a fenti lista feltehetően bővüli fog a jövőben.

Kezelőszemélyzet nélküli étel- és italautomaták online bekötése

Az ital- és ételautomaták piacát is megtisztítaná a kormány az illegális szereplőktől. Online korszakba lép az automaták piaca, ami nemcsak a költségvetés, hanem minden tisztességes piaci szereplő érdeke. A gépeket már korábban regisztrálták: csaknem ötezer olyan automatát szereltek le az üzemeltetők, amely a közterhek megfizetése nélkül üzemelt.

A cél, hogy a gépek értékesítési adatai online eljussanak a NAV-hoz. Ennek köszönhetően kiküszöbölhetők a bevételek eltitkolására irányuló trükkök, technikai megoldások. Az automaták felügyeletét egy hatóságilag vizsgált és engedélyezett műszaki berendezés, az automata felügyeleti egység látja el, amelyet a berendezések vezérlőpaneljéhez elválaszthatatlanul kapcsolódva kell beépíteni, melynek köszönhetően a NAV-nak pontos adatai vannak a gépek forgalmáról. Az információkat összevetheti az adózótól érkező bevallási adatokkal, ami segíti az esetlegesen eltitkolt bevételek feltárását és a gazdaság fehérítését.

Az adatszolgáltatási kötelezettség alól mentesülnek azok a berendezések, amelyekről a felügyeleti szolgáltató úgy nyilatkozik, hogy fizikailag nem láthatók el automata felügyeleti egységgel.

Az étel- is italautomatákon kívül még számtalan automata működik az országban, amelyek üzemeltetői egyelőre nem kötelezettek a NAV-hoz való bekötésre. Néhány esetben technikai akadály miatt, például azoknál a gépeknél, amelyek teljesen mechanikusan működnek. Nem kötik be az adóhatósághoz az utcán és bevásárlóközpontokban álló "beülős" gyerekjátékokat, vagy amelyek gumilabdákat, műanyag játékokat adnak, de azokat sem, amelyek a tenyerünkől jósolnak. Az a biztos, hogy ezek a cégek az általános szabályok szerint adóznak, önbevallással.

Más besorolás alá esnek a játékgépek, amelyeket bár szintén nem kötik be az adóhatósághoz, szerencsejáték-felügyeleti szempontból folyamatosan ellenőriznek. A játékautomata üzemeltetés nem minősül szerencsejáték-szervezésnek, ezért nem szükséges hozzá a NAV engedélye, azonban előzetes regisztráció igen.

Online számla

Az online pénztárgépek adócsalások elkerülésében elért sikerén felbuzdulva a jogalkotó következő célja a számlázó programok elektronikus bekötése a NAV-hoz. A 2016-ban megszületett döntés a bevezetés határidejét 2017. júliusára tűzte ki. Ekkortól kellett volna a belföldön nyilvántartásba vett adóalanyok 100 ezer forint áfatartalmat elérő vagy meghaladó, számlázó programmal kibocsátott számláinak adattartalmát elektronikusan és valós időben jelenteni. A bejelentési kötelezettség az „alapszámlák” mellett a számlák módosítására vagy érvénytelenítésére is vonatkozott.

A pontos szabályokat az adópolitikáért felelős miniszter rendeletben állapítja meg. Ez határozza meg a számlázási funkcióval rendelkező programokkal szembeni követelményeket, a programokkal kiállított számlákkal kapcsolatos adatszolgáltatási szabályokat és a számlázási funkcióval rendelkező szoftverek értékesítésére és használatára vonatkozó adatszolgáltatási kötelezettségeket.

A 2017. július 01-jei bevezetést az adóhatóság egy évvel későbbre módosította, 2018-ban debütált a gazdaságfehérítés újabb eszköze. Az adatszolgáltatási kötelezettség vonatkozik a számlázó programmal és a nyomdai úton előállított nyomtatvány felhasználásával előállított számlákra is, de az adatszolgáltatás módja és határideje eltér. Az adatszolgáltatás kizárólag az adatszolgáltatásra kötelezett vállalkozásnak a NAV Online Számla felületén biztosított regisztrációját követően kezdhető meg.

Az emberi beavatkozás nélküli, gép-gép kapcsolat útján történő küldéséhez, szükség van technikai felhasználó regisztrálására a NAV Online Számla felületén. A számlázó program és a NAV szervere közötti kommunikáció során az adatszolgáltatás a technikai felhasználó segítségével történik. Az adatszolgáltatásnak azonnal teljesülnie kell, ha a számlázó program a számla adatait lezárta (előállította), vagyis az adott sorszámú számla egyetlen adata sem írható felül. Az adatszolgáltatás akkor teljesül, ha az megfelelő módon történt és az adóhatóság rendszere visszaigazolta a sikeres feldolgozást.

Nyomtatvány, számlatömb alkalmazásával történő számlázás esetén a számla adatait a NAV Online Számla webes felületen kell rögzíteni. Az adatszolgáltatást 5 naptári napon belül kell teljesíteni. Viszont az 500 ezer forint vagy annál nagyobb összegű áfát tartalmazó számla adatait a számlakibocsátást követő napon rögzíteni kell.

Ugyanez a webes felület szolgál a hibabejelentésre, üzemszünet esetén előírt esetleges manuális adatbevitelre valamint lekérdezésre. Az adatszolgáltatással érintett számlákat az adózók a beküldést követően lekérdezhetik, mind kibocsátói, mind befogadói oldalról. A felületen biztosított kimenő számla esetén a vevő adószáma, illetve bejövő számla tekintetében az eladó adószáma alapján történő lekérdezés lehetősége is. A rendszer szolgáltatási színvonalra akkor emelkedne jelentősen, ha hosszabb időintervallumra is lehetőséget biztosítana a lekérdezésben, továbbá a tömeges lekérdezések eredményét exportálhatóvá tenné xls, pdf, csv, xml formátumban. Ez a szolgáltatás jelentős segítséget nyújthat a vállalkozások könyvelési tevékenységet végző szakemberei számára.

Az online számlázással, vagyis a számlázóprogramok online adatszolgáltatásával gyakorlatilag a vállalkozók teljes forgalmára rálát a NAV. A kockázatelemzők az adatok összegzését követően azonnal kiszűrnek a csalárd cégeket. A tisztességes vállalkozások nemcsak újabb megrendeléseket nyerhetnek a csalások visszaszorulásával, hanem egyszerűsítést is, hiszen a

rendszerrel érintett számlák tekintetében egyidejűleg megszűnt a kimenő számlákra vonatkozó tételes ÁFA nyilatkozattételi kötelezettség.

Egyéb rendszerek

Az adóbevallások és az online adatszolgáltatások mellett a hatóság egyéb eszközökkel és rendszerekkel is igyekszik felvenni a harcot a feketegazdaság ellen.

VIES

A betűszó a VAT Information Exchange System (hozzáadott értékadó információcsere-rendszer) kifejezés kezdőbetűiből áll össze. Olyan elektronikus alkalmazásról van szó, amelynek használatával lehetőség nyílik az Európai Unióban bejegyzett gazdasági szereplők hea-azonosító számának (uniós adószámának, más néven közösségi adószámának) az ellenőrzésére. A gazdasági szereplők kizárólag uniós adószám birtokában végezhetnek áru-, illetve szolgáltatáskereskedelmi tevékenységet más tagországokban. (A hea a hozzáadottérték-adó rövidítése, Magyarországon az általános forgalmi adónak, vagyis az ÁFÁ-nak felel meg.)

A közösségi adószámok felépítése eltérő az egyes tagországokban. Egy közös ismérve, hogy az első két karaktere az adott tagország országkódjának két betűjele, azt követően már a tagország hatáskörébe tartozik a közösségi adószám képzése. Magyarországon a közösségi adószám képzése: HU és az adószám első nyolc karaktere. A VIES rendszer elérhetősége: http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/, ahol lehetőség van a partner, partnerek adószámának ellenőrzésére.

Magyarország 2004. május 1-jén csatlakozott az Európai Unióhoz. Ezzel a lépéssel egy új ügylettypus vonult be a gazdasági fogalomkörbe, az úgynevezett közösségi tranzakciók, két európai uniós tagország közötti kereskedelmi kapcsolat. A csatlakozással egyidejűleg a közösségi ügyleteket bonyolító vállalkozások egy nemzetközi gépezet részesévé váltak. A közösségi ügyletek sajátos megítélés alá esnek az ÁFA szempontjából, az ügyletek fordított adózására való tekintettel. Közöségi ügyletek esetében nem a termék értékesítője, a szolgáltatás nyújtója az ÁFA megfizetésére kötelezett, hanem a vevő. Az újfajta ügylettypus megköveteli, a tagállamok közötti adatcserét, a visszaélések megelőzése érdekében. A közösségi kereskedelmet folytató vállalkozások az ügyleteikről úgynevezett Összesítő nyilatkozatban adnak számot, közösségi adószámok szerinti bontásban.

EKÁER

Az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (EKÁER) 2015. januárjától került bevezetésre, az egyre jobban elhatalmasodó adócsalások visszaszorítása érdekében, jelentős adminisztrációs terhet róva a vállalkozásokra. Az EKÁER-nek köszönhetően ellenőrizhetővé válik az adott termék közúton való fuvarozásával összefüggő adókötelezettségek teljesítése. Célja az áruk valós útjának nyomon követése. Ez egy olyan komplex kiválasztási és ellenőrzési rendszer, amelyben a szállításhoz kapcsolódó adatokat egy központi elektronikus rendszerben még a szállítás megkezdése előtt rögzíteni kell, így a fuvarozással elkövetett áfacsalások ellehetetlenednek.

Közúti fuvarozással járó tevékenységet a 2015. január elsejétől csak olyan adózó folytathat, aki rendelkezik EKÁER számmal. A közúti fuvarozással járó tevékenységet folytatni kívánó adózó

(törvényes képviselője, állandó meghatalmazottja) ügyfélkapun történő felhasználónév és jelszó igénylését követően az EKÁER elektronikus felületen jelenti be a vonatkozó rendeletben meghatározott adatokat. A bejelentést az adózó helyett teljesítheti az a személy is, akinek részére az adózó az EKÁER elektronikus felületen a bejelentéshez szükséges felhasználónevet és jelszót igényelt. Minden bejelentéshez generálódik egy 15 napig érvényes EKÁER szám, amit fel kell tüntetni a fuvarlevélen. A törvény végrehajtására kiadott miniszteri rendeletben meghatározott termékértékesítést, termékbeszerzést, egyéb célú termékmozgást kizárólag érvényes EKÁER számmal rendelkező adózó folytathat. Az EKÁER azonosító létrehozása akkor szükséges amennyiben a szállítandó mennyiség eléri a törvényben meghatározott súly vagy értékhatárt. Amennyiben a termék vámtarifa száma alapján a szállítmány kockázatos terméknek minősül, alacsonyabb határérték mellett bejelentésköteles. A bejelentési kötelezettség létrehozására más-más szabályozás vonatkozik belföld-belföld viszonylaton (bejelentési kötelezettsége annak a félnek keletkezik, aki a fuvarra megbízást ad); külföldi viszonylaton (Európai Unió partnerrel/partnernek történő szállítás esetén, az uniós fél bejelentésre nem kötelezhető, így az EKÁER számot a magyarországi adószámmal rendelkező partnernek kell létrehozni).

A hagyományos és az egyszerűsített bejelentéshez szükséges kötelező adatokat az alábbi táblázat mutatja.

4. táblázat: Hagományos és az egyszerűsített bejelentéshez szükséges kötelező adatok

Hagyományos bejelentés	Egyszerűsített bejelentés
Feladó adószáma, neve	Feladó adószáma és neve
Címzett adószáma, neve	Címzett adószáma és neve
Felrakodási hely neve, telephelye	
Felrakodás dátuma, időpontja	
Kirakodási hely neve, telephelye	
Kirakodás dátuma	
Áru bruttó súlya	
Áru nettó értéke	
Szállítványozó hozzárendelése	Szállítványozó hozzárendelése
Rendszám adatok	Rendszám adatok

A fenti táblázatban látható, hogy a hagyományos bejelentéshez több adatra van szükség. Nyilvánvalóan ez több időt is igényel, emellett a hagyományos bejelentéssel létrehozott tételt le is kell zárni. Lehetőség van az EKÁER azonosítók lekérdezésre, mely a szállítmányok ellenőrzéséhez és nyomon követéséhez nyújt segítséget. Ezen kívül az oldalon szűrési feltételeket is be lehet állítani. Az EKÁER rendszerrel kapcsolatos ellenőrzés végezhető közúton, rendeltetési helyen és utólagosan is. A közúti ellenőrzés során vizsgálják a szállítási okmányokat, EKÁER bejelentés meglétét. A feltárt kockázat során lehetőség van hatósági zár felhelyezésére, illetve rendeltetési helyre kísérésre. Amennyiben a vizsgálat alá vont szállítmány rendelkezik érvényes EKÁER számmal, valamint a NAV a kockázatelemzés során nem tárt fel kockázatot, akkor abban az esetben a kockázatelemzés eredményének az ellenőr részére való átadás időpontjától átlagosan 10 percen belül tovább kell engedni a fuvarszközt. Amennyiben a rendeltetési helyen végzik az ellenőrzést az Európai közösségből-belföldre reláció esetén a címzettel, belföldről-közösségbe reláció esetén pedig a feladóval szemben folytatható le. Belföldről-belföldre viszonylat esetén szükséges tisztázni, hogy ki a bejelentésre kötelezett.

Ellenőrzés során feltárható jogsértések szankciót vonnak maguk után. „Ha az állami adó- és vámhatóság az ellenőrzése során megállapítja, hogy az adózó a fuvarozott termék vagy annak egy része tekintetében nem tett eleget kötelezettségének, illetve a bejelentési kötelezettségét hibásan, valótlan adattartalommal vagy hiányosan teljesítette, úgy a termék vagy annak be nem jelentett része igazolatlan eredetűnek minősül, és az állami adó- és vámhatóság az adózó terhére az igazolatlan eredetű áru értékének 40 százalékáig terjedő mulasztási bírságot szabhat ki.” Több ágazat képviselőinek egybehangzó véleménye, hogy az EKÁER rendszer hatására tisztult az ágazatuk piaca (cukoripar, tejipar, acélipar, húsipar, építőipari alapanyagok kereskedelme). Több Európai Unió tagállam érdeklődött a magyar rendszer működéséről (Finnország, Románia, Szlovákia, Egyesült Királyság).

Traffic control

A Nemzeti Tengelysúly- és kapcsolódó ellenőrzéseket támogató Hálózat kialakítása projekt során tervezetten összesen közel száz helyszínen telepítenek tengelysúlymérő állomásokat országsszerte az útdíjköteles szakaszokon. A program célja egy komplex, országos közlekedési hatósági ellenőrző rendszer kialakítása. A rendszer biztosítani fogja a túlterhelt járművek engedély nélküli, vagy az engedélyben foglaltaktól eltérő közlekedésének visszaszorítását és a szabálytalanul közlekedő járművek szankcionálását.

A nemzeti tengelysúlymérő rendszer kiépítésekor a mérési pontokon olyan útba süllyesztett érzékelőket telepítenek, amelyek képesek a járművek tengelyterhelését és össztömegét mozgás közben meghatározni. Az adatok alapján a kétségtől túl súlyos jármű automatikus bírsághatározatra számíthat, a túl súlyosnak vélt járművet a közúti ellenőr kitereli a forgalomból, és helyszíni ellenőrzés során állapítja meg, hogy valóban túlterhelt-e. Ha igen, akkor az ellenőr szankcionál, és csak abban az esetben engedi tovább a járművet, ha a sofőr megszüntette a problémát.

A rendszer kiépülésétől a túlterhelt járművek számának csökkenését, tisztességesebb piaci magatartást, a közlekedés biztonságának javulását és az utak állapotromlásának lassulását is várják a döntéshozók. Az összegyűjtött adatok komoly bázist jelentenek az adóhatóság számára is. Amellett, hogy a rendszer kiszűri a túlterhelt járműveket, az EKÁER rendszer adataival összevetve arra is alkalmas lehet, hogy az EKÁER szám nélküli fuvarozókat célzottan emelje ki a forgalomból.

Magánszemélyekre vonatkozó adatgyűjtés

Az adóhatóság a vállalkozások mellett a magánszemélyeket is ellenőrzi. A magánszemélyeknél különösen igaz a célzott ellenőrzés, amit kockázatelemzés előz meg. A hatóság a magánszemélyek esetében is a különböző forrásokból rendelkezésre álló adatok összevetésével méri fel a kockázatos adózókat. Alap adatbázist képeznek az adóbevallásokból származó adatok, továbbá az egyéb hatóságok által vezetett nyilvántartások.

Bevallások

A magánszemélyek jövedelmére vonatkozó legfontosabb forrás a személyi jövedelem adó bevallás, és a járulékos bevallás. A személyi jövedelemadóra vonatkozó szabályokat az 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról tartalmazza. A magánszemély adókötelezettségéről évente egy alkalommal adóbevallásban ad számot. A magánszemély bevallási kötelezettségét

teljesítheti önadózással, illetve az adóhatóság által készített adóbevallási tervezet útján (az abban szereplő adatok javításával, kiegészítésével, egyet értésével), ami az adózás rendjéről szóló törvény rendelkezése szerint a magánszemély bevallásának minősül.

A bevallás papír alapon és elektronikus úton is benyújtható, mely utóbbihoz szükséges ügyfélkapus regisztráció. A papír alapon benyújtott bevallást az adózó aláírásával hitelesíti, míg az elektronikusan beküldött bevallás hitelesítése az ügyfélkapura történő bejelentkezéssel automatikusan megtörténik.

A személyi jövedelemadó bevallás adatainak összevetése az egyéb nyilvántartásokkal kellő mérítési alapot nyújt az adóhatóság számára az ellenőrzésre történő kiválasztásra. A „vagyonosodási vizsgálat” néven elhíresült vizsgálat valójában a személyijövedelemadó-bevallások utólagos vizsgálatát jelenti. Azokon belül is az olyan ügyekét, amikor a NAV becsléssel állapítja meg a bizonyítható költség és a legális jövedelmek közötti negatív különbséget. Az így kimutatott forráshiány alapján állapítja meg az adóhiányt, szabja ki az akár 200 százalékban is megállapítható büntetést, a jegybanki alapkamat dupláját is elérő késedelmi kamatot. Nem lehet mindenkinél korlátlanul alkalmazni a vizsgálatot, 1-2 millió forint miatt induló eljárást nem éri meg lefolytatni, a komoly bűnözőkkel szemben azonban jó eszköznek bizonyul, ahogy azt a nemzetközi példák is bizonyítják.

Egyéb nyilvántartások

Ingtatlan nyilvántartás

Ingtatlan tulajdonjogának, továbbá az ingatlanhoz kapcsolódó vagyoni értékű jognak a megszerzését, megszüntetését az ingatlanügyi hatósághoz kell bejelenteni az azt tartalmazó szerződés, okirat benyújtásával, az ingatlan nyilvántartási bejegyzésre irányuló kérelemmel együtt. Az ingatlanügyi hatóság az ingatlan nyilvántartási eljárás befejezését követően a tulajdonjog, illetve vagyoni értékű jog bejegyzéséről, törléséről szóló, illetve a bejegyzési kérelmet elutasító határozatát megküldi az állami adóhatóságnak. A határozathoz csatolja az illetékkiszabáshoz szükséges dokumentumokat. A vagyonszerzési illeték tárgyát képező, de ingatlan nyilvántartási eljárást nem igénylő jogügyletet a szerződő felek közvetlenül az állami adóhatóságnak kötelesek bejelenteni.

Jármű nyilvántartás

1999. évi LXXXIV. törvény a közúti közlekedési nyilvántartásról célja, hogy meghatározza a közúti közlekedési nyilvántartás adattartalmát, működési szabályait, az annak adatai alapján kiállított, a közúti járművezetésre jogosító, a jármű tulajdonjogát (üzemben tartását) és a közúti forgalomban való részvételre jogosító okmányok adattartalmát. A közúti közlekedési nyilvántartás célja azon adatok kezelése, amelyek a tulajdon védelméhez, a közúti közlekedés biztonságának elősegítéséhez és a hatósági okmányok közhitelességének biztosításához fűződő egyéni és közérdek érvényesítéséhez szükségesek.

Összegzés

A Big Data segítségével és megfelelő informatikai háttérrel, ismerettel az adóhatóság hatékony eszközzel képes fellépni a tisztességtelen piaci szereplőkkel szemben. A különböző forrásból származó adatok összevetésével igen jól behatárolt és célzott ellenőrzéseket folytatnak le, ezzel fényt derítve a visszaélésekre, csalásokra.

A rendelkezésre álló adatok alapján képes szűrni, kategorizálni az adóalanyokat azok megbízhatósága szerint, ennek köszönhetően már nem csak úgynevezett „fekete listák” – adóhiányosok, adóhátralékosok, be nem jelentett alkalmazottat foglalkoztatók - érhetőek el az adóhatóság internetes felületén, megjelennek a pozitív listák is, pl. köztartozásmentes adózók. A pozitív minősítés valamilyen hatósági kedvezménnyel jár. Jó példa erre az EKÁER rendszerben teljesíthető adatszolgáltatás, ugyanis a köztartozásmentes adatbázisban szereplő adózók számára van lehetőség egyszerűsített bejelentésre, mely lényegesen kisebb adminisztrációs terhet ró az adózóra.

Az irány mindenképpen jó, a hatóság igyekszik minél több adatot begyűjteni, aminek a célzott felhasználásával a gazdaság tisztul.

Felhasznált irodalom

- Ellenőrzési irányok 2017, Nemzeti Adó- és Vámhivatal, https://nav.gov.hu/nav/sajtoszoba/hirek/Ellenorzesi_iranyok_220170220.html
- VAT Information Exchange System (héainformációcsere-rendszer), http://ec.europa.eu/taxation_customs/vies/faq.html#item_1
- Kinek kötelező pénztárgépet használni? <http://www.penztargetentrum.hu/tudasbazis/penztargep-gyik/kinek-kotelezo-penztargetepet-hasznalni>
- Adatszolgáltatás: egy év van a felkészülésre, <http://ado.hu/rovatok/ado/adatszolgaltatas-egy-ev-van-a-felkeszulesre>
- Tesztidőszak után, jövőre jöhet az online számlázás, <http://www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium/parlamenti-allamtitkarsag/hirek/tesztidoszak-utan-jovore-johet-az-online-szamlazas>
- EKÁER számmal kapcsolatos tudnivalók, <https://ekaer.nav.gov.hu/articles/view/ekaer-szammal-kapcsolatos-tudnivalok>
- Megszűntek a vagyonosodási vizsgálatok, <https://mno.hu/gazdasag/megszuntek-a-vagyonosodasi-vizsgalatok-1384539>
- Zsigovits László: A Big Data mint a rendvédelem egyik nagy kihívása, <http://www.pecshor.hu/periodika/XIV/zsigovitsl.pdf>

Jogsabályi háttér

- 1457/2012. (X. 19.) Korm. határozat,
<http://www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/MK12139.pdf>
- 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról,
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99500117.TV
- 1997. évi CXLI. törvény az ingatlan-nyilvántartásról,
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99700141.TV
- 1999. évi LXXXIV. törvény a közúti közlekedési nyilvántartásról,
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=99900084.TV
- 2003. évi XCII. törvény az adózás rendjéről,
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0300092.TV
- 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról,
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0700127.TV#lbj0idf6b1
- 31/2016. (IX. 2.) NGM rendelet az élelmiszer-értékesítést kezelő személyzet nélkül végző automaták műszaki követelményeiről, az automaták üzemeltetéséről és szervizeléséről, valamint az automatákban rögzített adatoknak az állami adó- és vámhatóság felé történő szolgáltatásáról,
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1600031.NGM&timeshift=ffffff4&txreferer=00000001.TXT
- 51/2014. (XII. 31.) NGM rendelet az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer működésével összefüggésben a kockázatos termékek meghatározásáról,
https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=a1400051.ngm